

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การพัฒนารูปแบบและลวดลายหัตถกรรมจักสานพื้นบ้าน
โดยใช้ดินสาน เพื่อประโยชน์ใช้สอยและการตกแต่ง
กรณีห้องข้าวใบตาล

ผู้เขียน นางอรัญญา หิรัญวัชรพฤษย์

ปริญญา ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีวศึกษา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เกียรติมนิรัตน์ ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เปรมฤดี ทะคำสอน กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและลวดลาย การทำหัตถกรรมจักสาน
ห้องข้าวใบตาลพื้นบ้าน และพัฒนารูปแบบและลวดลายหัตถกรรมจักสานพื้นบ้านโดยใช้ดินสาน
เพื่อประโยชน์ใช้สอยและการตกแต่ง กรณีห้องข้าวใบตาล ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน รูปแบบการจักสาน
ห้องข้าวใบตาล จากภูมิปัญญาชาวบ้านด้านจักสาน จำนวน 3 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต
และสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. รูปแบบและลวดลายหัตถกรรมจักสานห้องข้าวใบตาลพื้นบ้าน พบว่า มีกระบวนการ
ผลิตหัตถกรรมจักสานห้องข้าวใบตาลที่คล้ายคลึงกัน คือ มีกระบวนการผลิต 5 ขั้นตอน ดังนี้
1) การนำใบตาลตากแดด 1 แดด 2) คัดเลือกใบ 3) จักใบตาลตามขนาดของ เส้นใบตาล 4) เช็ดใบ
และพรมน้ำ และ 5) จักสานขึ้นรูปแบบส่วนท้อง และส่วนฝา
2. การพัฒนารูปแบบและลวดลายหัตถกรรมจักสานพื้นบ้าน โดยใช้ดินสานเพื่อ
ประโยชน์ใช้สอยและการตกแต่ง กรณีห้องข้าวใบตาล นำมาพัฒนาเป็นรูปทรงต่าง ๆ เช่น ถาด
กระจาด กระบุง เป็นต้น โดยพัฒนาใน 12 ขั้นตอน คือ 1) การออกแบบและการสร้างต้นแบบถาด
เล็ก 2) การเตรียมเนื้อดินปั้นแบบสำเร็จรูป ด้วยการนวดดิน 3) เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการ
ปั้นขึ้นรูปแบบ และลวดลายหัตถกรรมจักสานพื้นบ้านห้องข้าวใบตาลพื้นบ้าน 4) การทำเส้นดิน
5) การชุบ ชีด ลวดลายพื้นผิวของเส้น 6) การจักสานเส้นดิน 7) การทำส่วนประกอบและการตกแต่ง
ลวดลาย 8) การฝั่งลม และฝั่งแห้ง 9) การเผาดิบ ครั้งที่ 1 10) การชุบเคลือบ 11) การเผาเคลือบ
ครั้งที่ 2 และ 12) การจัดแสดงนิทรรศการ

Independent Study Title	Development of Formats and Patterns of Local Basketry by Handicraft Wicker Work of Clay for Practical and Decoration Purposes: A Case Study of Palm Leaf Rice Baskets	
Author	Mrs. Arunya Hirunvacharapruk	
Degree	Master of Education (Vocational Education)	
Independent Study Advisory Committee	Asst. Prof. Dr. Kanjana Keatmaneerat	Chairperson
	Asst. Prof. Premrudee Tacomson	Member

ABSTRACT

This purpose of this research is to study the forms and designs of rice baskets woven with palm leaves by the local village people using clay for decoration, and the development of these forms and designs. The information base for this study was taken from observations and photographs gathered from interviewing and discussing this subject with 3 persons who are professionals in the field of rice basket weaving.

The results are summarized as follows:

1. It was found that the various forms and designs of rice baskets woven by the local people using sugar palm leaves utilized 5 different processes: 1) drying the leaves in the sun; 2) choosing the leaves; 3) separating the leaves by size; 4) drying the leaves and then spraying them with water; 5) forming the middle and the top of the basket by weaving;

2. The designs and forms of rice baskets handcrafted by the local people, using clay to help adorn the baskets, were developed using various forms and shapes of weaving, such as, trays, flat baskets and wicker baskets etc. involved 12 different processes: 1) designing and making small trays; 2) preparing the clay, including shaping and molding it; 3) using tools and other materials to help obtain the desired forms including making patterns on rice baskets handcrafted by the local people which were made from palm leaves; 4) using clay to form leaves; 5) carving and sculpting the face of the clay strands; 6) weaving the clay strands; 7) assembling and making designs; 8) airing and drying; 9) biscuit firing; 10) dipping; 11) glost firing; and 12) arranging an exhibition.